

wersja z dn. 3.12.02

USTAWA

z dnia o biegłych sądowych

Rozdział I Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady wykonywania czynności biegłych sądowych oraz zasady organizacji i działania samorządu biegłych sądowych.

2. Tytuł „biegły sądowy” podlega ochronie prawnej.

Art. 2. Podmiotami mogącymi wykonywać czynności biegłych sądowych są osoby fizyczne oraz instytucje naukowe lub specjalistyczne, spełniające wymogi określone niniejszą ustawą.

Rozdział 2 Biegli sądowi

Art. 3. 1. Czynności biegłego sądowego może pełnić osoba fizyczna, która:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych,
- 2) korzysta z pełni praw publicznych,
- 3) ukończyła 30 lat życia,
- 4) posiada wykształcenie wyższe lub dyplom mistrzowski,
- 5) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków biegłego i nie była karana sędownie za przestępstwa z winy umyślnej,
- 6) posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej dziedzinie nauki, techniki, sztuki i rzemiosła,
- 7) uzyskała rekomendację odpowiedniego samorządu lub stowarzyszenia zawodowego,

8) wykaże się znajomością przepisów prawa dowodowego dotyczących opinii biegłego oraz podstaw teorii opiniowania.

2. Posiadanie wiadomości teoretycznych wymaga potwierdzenia dokumentami, a praktycznych zaświadczeniem o co najmniej dwuletniej praktyce zawodowej, zawierającym opis prac i czynności wykonywanych w ramach praktyki.

3. W dziedzinach nauki, techniki, sztuki i rzemiosła, w których uzyskanie uprawnień zawodowych regulowane jest odrębnymi przepisami, czynności biegłego może pełnić jedynie osoba fizyczna legitymująca się takimi uprawnieniami lub gdy kwalifikacje zawodowe wiążą się z uzyskaniem odpowiedniej specjalizacji osoba, która legitymuje taką specjalizacją.

4. Znajomość prawa dowodowego dotyczącego opinii biegłego oraz teorii opiniowania może być poświadczona dyplomem ukończenia studiów prawniczych, studiów podyplomowych w programie, których ujęte zostały zagadnienia prawa dowodowego i teorii opiniowania lub dyplomem ukończenia specjalistycznego szkolenia zawodowego w tym zakresie.

Art. 4. Osoba nie będąca obywatelem polskim ubiegająca się o wpis na listę biegłych sądowych winna wykazać się znajomością języka polskiego w mowie oraz piśmie w zakresie koniecznym do pełnienia czynności biegłego.

Art. 5. Uprawnienia do wykonywania czynności biegłego sądowego uzyskuje osoba fizyczna, spełniająca wymogi określone w art. 3, która została wpisana na listę biegłych sądowych i złożyła przyrzeczenie.

Art. 6. 1. Listy biegłych sądowych prowadzą prezesi sądów apelacyjnych.

2. Biegły może zostać wpisany na listę biegłych sądowych jedynie w okręgu sądu apelacyjnego, na którego terenie zamieszkuje.

3. Listy biegłych oraz ich zmiany podlegają publikacji Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, przy czym publikacja obejmuje imię i nazwisko biegłego oraz dziedziny nauki, techniki, sztuki i rzemiosła, w zakresie których został ustanowiony biegłym sądowym oraz okres jego kadencji.

Art. 7. 1. Biegły składa wobec prezesa sądu apelacyjnego następujące przyrzeczenie:

„Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki biegłego sądowego wykonywać będę z całą sumiennością i bezstronnością”.

2. Po złożeniu przyrzeczenia biegły sądowy składa własnoręczny podpis pod jego rotą.

Art. 8. 1. Wpis na listę biegłych sądowych następuje na okres pięciu lat na wniosek osoby ubiegającej się o ustanowienie biegłym.

2. Okres ustanowienia upływa z końcem roku kalendarzowego.

Art. 9. 1. Wniosek o wpisanie na listę biegłych sądowych winien zawierać podstawowe dane osobowe, takie jak: imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, obywatelstwo, miejsce zamieszkania oraz określać dziedziny nauki, techniki, sztuki i rzemiosła, w zakresie których osoba ubiegająca się o ustanowienie biegłym chciałaby wykonywać czynności biegłego sądowego.

2. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, należy dołączyć:

- 1) dokumenty potwierdzające posiadane wykształcenie,
- 2) zaświadczenie o praktyce zawodowej, zawierające opis prac i czynności wykonywanych w ramach praktyki, uznanych przez osobę zainteresowaną za istotne,
- 3) rekomendację odpowiedniej instytucji, samorządu lub stowarzyszenia zawodowego,
- 4) informacje o ewentualnym wcześniejszym wykonywaniu czynności biegłego sądowego,
- 5) inne dokumenty mające wpływ na ocenę dotychczasowego dorobku zawodowego, w tym opinie pracodawców oraz dokumenty świadczące o stałym podnoszeniu kwalifikacji zawodowych.

3. Biegły sądowy ma obowiązek zgłoszenia zmian danych objętych wnioskiem w terminie 30 dni od zaistnienia okoliczności uzasadniających

zgłoszenie zmiany. Do zgłoszenia należy załączyć lub przedstawić dokumenty będące podstawą zmiany treści wpisu.

Art. 10. 1. Minister Sprawiedliwości określi z drodze rozporządzenia dla poszczególnych dziedzin nauki, techniki, sztuki i rzemiosła instytucje, samorzady oraz stowarzyszenia zawodowe uprawnione do udzielania rekomendacji osobom ubiegającym się i ustanowienie biegłymi sądowymi oraz ustali zasady udzielania rekomendacji.

2. Instytucje, samorzady oraz stowarzyszenia zawodowe, o których mowa w ust. 1, są zobowiązane do udzielania rekomendacji osobom ubiegającym się o ich uzyskanie w związku ze staraniem się o wpis na listę biegłych sądowych.

3. Koszty związane z uzyskaniem rekomendacji ponosi osoba ubiegająca się o ich uzyskanie.

Art. 11. 1. Skreślenie z listy biegłych sądowych następuje:

- 1) na prośbę biegłego,
- 2) w przypadku zamieszkania poza okręgiem sądu apelacyjnego, na którego listę biegły był wpisany,
- 3) jeżeli biegły utracił warunki do pełnienia czynności biegłego sądowego, albo gdy zostanie stwierdzone, że w chwili ustanawiania warunkom tym nie odpowiadał i nadal im nie odpowiada,
- 4) biegły nie postępuje zgodnie ze złożonym przyrzeczeniem i nienależycie wykonywał czynności biegłego sądowego,
- 5) z upływem okresu ustanowienia, chyba, że biegły został ustanowiony na okres kolejnych pięciu lat,
- 6) w chwili ukończenia 75 lat życia,
- 7) w razie śmierci.

2. Skreślenia z listy biegłych sądowych dokonuje prezes sądu apelacyjnego.

3. W przypadkach określonych w pkt. 3 i 4, prezes sądu przed podjęciem decyzji szczegółowo zaznaja się z uzasadniającymi go przestankami.

zgłoszenie zmiany. Do zgłoszenia należy załączyć lub przedstawić dokumenty będące podstawą zmiany treści wpisu.

Art. 10. 1. Minister Sprawiedliwości określi z drodze rozporządzenia dla poszczególnych dziedzin nauki, techniki, sztuki i rzemiosła instytucje, samorządy oraz stowarzyszenia zawodowe uprawnione do udzielania rekomendacji osobom ubiegającym się i ustanowienie biegłymi sądowymi oraz ustali zasady udzielania rekomendacji.

2. Instytucje, samorządy oraz stowarzyszenia zawodowe, o których mowa w ust. 1, są zobowiązane do udzielania rekomendacji osobom ubiegającym się o ich uzyskanie w związku ze staraniem się o wpis na listę biegłych sądowych.

3. Koszty związane z uzyskaniem rekomendacji ponosi osoba ubiegająca się o ich uzyskanie.

Art. 11. 1. Skreślenie z listy biegłych sądowych następuje:

- 1) na prośbę biegłego,
- 2) w przypadku zamieszkania poza okręgiem sądu apelacyjnego, na którego listę biegły był wpisany,
- 3) jeżeli biegły utracił warunki do pełnienia czynności biegłego sądowego, albo gdy zostanie stwierdzone, że w chwili ustanawiania warunkom tym nie odpowiadał i nadal im nie odpowiada,
- 4) biegły nie postępuje zgodnie ze złożonym przyrzeczeniem i nienależycie wykonywał czynności biegłego sądowego,
- 5) z upływem okresu ustanowienia, chyba, że biegły został ustanowiony na okres kolejnych pięciu lat,
- 6) w chwili ukończenia 75 lat życia,
- 7) w razie śmierci.

2. Skreślenia z listy biegłych sądowych dokonuje prezes sądu apelacyjnego.

3. W przypadkach określonych w pkt. 3 i 4, prezes sądu przed podjęciem decyzji szczegółowo zaznajamia się z uzasadniającymi go przesłankami.

Art. 12. Od decyzji prezesa sądu apelacyjnego o odmowie wpisania na listę biegłych sądowych lub o skreśleniu z listy przysługuje odwołanie do Ministra Sprawiedliwości na zasadach określonych w postępowaniu administracyjnym.

Art. 13. 1. W przypadku zmiany zamieszkania biegły składa wniosek o wpisanie na listę w nowym okręgu sądu apelacyjnego, dołączając do niego dokumenty stanowiące podstawę wpisu na listę w okręgu, w którym dotychczas mieszkał.

2. Przy ponownym ustanawianiu biegłym sądowym na okres kolejnych pięciu lat lub ze względu na zmianę miejsca zamieszkania, jeżeli nie nastąpiła przerwa w pełnieniu czynności biegłego, biegły nie składa ponownie przyrzeczenia.

3. Do wniosku o wpis na kolejne pięć lat, jeżeli nie nastąpiła przerwa w pełnieniu czynności biegłego, wnioskodawca nie jest zobowiązany dołączać dokumentów wymienionych w art. 9 ust. 2.

Art. 14. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia określi podstawowe dziedziny nauki, techniki, sztuki i rzemiosła, w zakresie których prowadzone są listy biegłych sądowych oraz ustali wzory tych list, a także wzory indywidualnych kart biegłych.

Rozdział 3

Prawa i obowiązki biegłych

Art. 15. 1. Biegły sądowy obowiązany jest:

- 1) postępować zgodnie ze złożonym ślubowaniem,
- 2) stale podnosić kwalifikacje zawodowe,

2. Biegły nie może odmówić bez uzasadnienia wykonywania czynności należących do jego obowiązków, zleconych przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych, z wyjątkiem wypadków

określonych w przepisach regulujących postępowanie przed sądami i tymi organami.

Art. 16. 1. Biegły sądowy jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko, czego dowiedział się w związku z wykonywaniem czynności biegłego, z zachowaniem prawa do wykorzystania wyników swoich badań dla celów naukowych w sposób uniemożliwiający identyfikację sprawy oraz danych osobowych uczestniczących w niej stron.

2. Nie narusza obowiązku zachowania tajemnicy złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz udzielenie informacji w przypadkach zwolnienia z obowiązku jej zachowania przez organ procesowy, który powołał biegłego do wykonywania czynności biegłego sądowego.

Art. 17. Biegłemu przysługuje prawo do wynagrodzenia za wykonanie czynności oraz za stawiennictwo na wezwanie organu procesowego wraz ze zwrotem poniesionych kosztów, na zasadach określonych w rozdziale 5.

Art. 18. Biegli sądowi mogą tworzyć stowarzyszenia biegłych sądowych, zrzeszające biegłych określonych dziedzin nauki, techniki, sztuki i rzemiosła lub wielodyscyplinarne stowarzyszenia regionalne biegłych sądowych z danego okręgu sadu apelacyjnego.

Rozdział 4

Instytucje naukowe i specjalistyczne

Art. 19. Instytucje naukowe i specjalistyczne mogą wykonywać czynności biegłych sądowych jeżeli:

- 1) osoby, wydające w ich imieniu opinie, spełniają kryteria określone w art. 3, ust. 1, pkt. 1-6,
- 2) posiadają odpowiednie wyposażenie techniczne i badawczo-laboratoryjne dla opracowania ekspertyz w określonej dziedzinie, w zakresie której mają wykonywać czynności biegłych,

3) uczestniczą co najmniej raz w roku w zewnętrznych testach kontroli jakości i kompetencji.

Art. 20. 1. Osoby wydające opinie w imieniu instytucji muszą legitymować się co najmniej dwuletnią praktyką zawodową oraz znajomością przepisów prawa dowodowego dotyczących opinii biegłego i podstaw teorii opiniowania.

2. Jeżeli instytucja naukowa lub specjalistyczna ma wdrożony wewnętrzny system szkolenia pracowników, och przygotowania zawodowego oraz sprawdzania ich umiejętności i kompetencji przed nadaniem im uprawnień do wydawania opinii w imieniu tej instytucji, to osoby wydające opinie nie muszą uzyskiwać odrębnych rekomendacji odpowiednich instytucji samorządów i stowarzyszeń zawodowych.

Art. 21. 1. Minister Sprawiedliwości prowadzi rejestr instytucji naukowych i specjalistycznych uprawnionych do wykonywania czynności biegłych sadowych, zwany dalej „rejestrem”.

2. Wpis do rejestru dokonywany jest na wniosek instytucji spełniającej warunki, o których mowa w art. 19 i zawiera następujące dane:

- 1) pełną i skróconą nazwę instytucji, adres jej siedziby, numer identyfikacji podatkowej (NIP),
- 2) formę organizacyjno-prawną,
- 3) nazwiska, imiona, adresy osób uprawnionych do reprezentowania instytucji,
- 4) dziedziny nauki, technik, sztuki i rzemiosła, w których instytucja uzyskała uprawnienia do wykonywania czynności biegłych sadowych.

Art. 22. Wniosek o wpis do rejestru zawierać winien:

- 1) statut instytucji,
- 2) numer REGON oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP),
- 3) odpis z odpowiedniego rejestru sadowego,
- 4) opis warunków technicznych oraz posiadanego wyposażenia badawczo-laboratoryjnego,

- 5) wykaz osób mających wydawać opinie w imieniu instytucji wraz z informacjami o posiadanych przez nich kwalifikacjach oraz formach ich zatrudnienia,
- 6) oświadczenia w przypadku osób zatrudnianych w formie umów zleceń lub o dzieło o gotowości współpracy z instytucją w określonym zakresie,
- 7) inne dokumenty mające wpływ na ocenę instytucji oraz przygotowania zawodowego osób mających w jej imieniu wydawać opinie, w tym dokumenty regulujące zasady prowadzonych postępowań kwalifikacyjnych pracowników oraz współpracowników, jeżeli instytucja ma własne wewnętrzne zasady ich szkolenia i nadawania uprawnień do reprezentowania instytucji w charakterze biegłych.

Art. 23. 1. Wpisanie do rejestru poprzedzone jest postępowaniem sprawdzającym, obejmującym:

- 1) badanie przedłożonych dokumentów pod względem formalnoprawnym,
- 2) ocenę spełniania przez wnioskującą instytucję wymaganych kryteriów,
- 3) rozstrzygnięcie o wpisaniu lub nie wpisaniu do rejestru.

2. Szczegółowy tryb postępowania sprawdzającego określi Minister Sprawiedliwości w drodze odrębnego rozporządzenia w sprawie zasad prowadzenia rejestru instytucji naukowych i specjalistycznych uprawnionych do wykonywania czynności biegłych sądowych.

Art. 24. 1. Minister Sprawiedliwości udostępnia rejestr instytucji naukowych i specjalistycznych wszystkim podmiotom uprawnionym do zasięgania opinii biegłych w postępowaniu sądowym.

2. Instytucja wpisana do rejestru jest obowiązana zawiadomić Ministra Sprawiedliwości o wszelkich zmianach danych określonych w art. 21 ust. 2, w terminie 30 dni od dnia zaistnienia tych zmian.

Art. 25. 1. Instytucja naukowa lub specjalistyczna uprawniona do wykonywania czynności biegłego niespełniająca wymagań określonych w art. 19 podlega skreśleniu z rejestru.

2. W przypadku, gdy osoby wydające opinie w imieniu instytucji utraciły warunki do pełnienia czynności biegłych sądowych lub sprzeniewierzyły się zasadzie sumiennosci i bezstronności Minister Sprawiedliwości może skreślić instytucję z rejestru instytucji naukowych i specjalistycznych uprawnionych do wykonywania czynności biegłego, jeżeli osoby te będą nadal wykonywały czynności biegłych.

3. Skreślenie instytucji z rejestru następuje:

- 1) na wniosek instytucji,
- 2) w przypadku jej likwidacji.

Art. 26. 1. Standardy jakie powinny spełniać instytucje ubiegające się o wpis do rejestru instytucji naukowych i specjalistycznych uprawnionych do wykonywania czynności biegłego pod względem niezbędnego wyposażenia technicznego oraz badawczo-laboratoryjnego określa Komisja Ekspertów.

2. Do zadań Komisji Ekspertów należy również określania niezbędnych wymogów dotyczących udziału instytucji, o których mowa w ust. 1, w zewnętrznych testach kontroli i kompetencji.

3. Minister Sprawiedliwości może zasięgać opinii Komisji Ekspertów we wszystkich sprawach związanych z realizacją postanowień niniejszej ustawy.

Art. 27. 1. W celu realizacji postanowień art. 26 Minister Sprawiedliwości powołuje Komisję Ekspertów w składzie 7 osób:

2 W skład Komisji Ekspertów wchodzi:

- 1) przedstawiciel ministra sprawiedliwości – jako przewodniczący,
- 2) przedstawiciel ministra właściwego do spraw nauki,
- 3) przedstawiciel ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania,
- 4) przedstawiciel ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego,
- 5) przedstawiciel ministra właściwego do spraw pracy,
- 6) przedstawiciel ministra właściwego do spraw wewnętrznych i administracji,
- 7) przedstawiciel ministra właściwego do spraw zdrowia.

3. Komisja Ekspertów działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu, zatwierdzonego przez Ministra Sprawiedliwości i ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości.

Art. 28. 1. Bieglym sądowym służy prawo do wynagrodzenia za wykonaną pracę.

2. Wynagrodzenie biegłych określa się podając iloczyn czasu (pełnych godzin) poświęconego na wydanie opinii oraz wskaźnika procentowego kwoty bazowej dla osób, o których mowa w art. 5 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, z 2001 r. Nr 85, poz. 924, Nr 154, poz. 1784 i 1799, Nr 100, poz. 1080 oraz z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 152, poz. 1267 i Nr 213, poz.), zwana dalej „kwotą bazową”.

3. Za czas poświęcony na wydanie opinii uważa się czas przeznaczony na czynności przygotowawcze i badawcze, łącznie z zapoznaniem się z aktami sprawy oraz opracowanie opinii wraz z uzasadnieniem.

4. Jeżeli w toku ekspertyzy wykonane zostały znormalizowane czynności badawcze, wynagrodzenie określone jest na podstawie taryfikatora.

Art. 29. 1. Niezależnie od wynagrodzenia, o którym mowa w art. 28 ust. 2, biegłemu przysługuje:

- a) wynagrodzenie za udział w czynnościach procesowych, które ustala się mnożąc czas pozostawania (w pełnych godzinach) do dyspozycji organu przeprowadzającego te czynności przez wskaźnik procentowy kwoty bazowej, o którym mowa w art. 28 ust. 2,
- b) zwrot kosztów przejazdu i noclegu według zasad przewidzianych dla pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju,

2. Instytucjom naukowym i specjalistycznym, które wykonują czynności biegłych sądowych przysługuje pełny zwrot kosztów materialowych

poniesionych w związku z wydaniem opinii oraz zwrot innych wydatków niezbędnych do wydania opinii, które nie mogą przekraczać 20 % ogólnych kosztów sporządzenia opinii.

3. W przypadku wydania opinii przez jednostkę organizacyjną akademii medycznej, instytut naukowo – badawczy lub zakład medycyny sądowej, jednostkom tym przysługuje zwrot kosztów pobytu osoby oddanej pod obserwację psychiatryczną, w szczególności kosztów wyżywienia oraz świadczonych usług medycznych związanych z obserwacją.

Art. 30. Wynagrodzenie ulega odpowiedniemu obniżeniu jeżeli praca została wykonana wadliwie, niezgodnie z zaleceniem sądu lub ze znacznym nieusprawiedliwionym opóźnieniem.

Art. 31. 1. Biegli powinni zgłosić żądanie przyznania im przypadających należności niezwłocznie po wykonaniu swego obowiązku, zaś w przypadku wezwania na rozprawę w dniu rozprawy.

2. Należności biegłych przyznaje i ustala organ powołujący biegłego, a na rozprawie przewodniczący składu orzekającego.

3. Przyznaną należność należy wypłacić niezwłocznie, w razie niemożności niezwłocznej wypłaty należność przekazuje się pocztą bez obciążenia biegłego opłatą pocztową.

Art. 32. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Finansów, określi w drodze rozporządzenia wysokość wskaźnika procentowego kwoty bazowej, o którym mowa w art. 28 ust. 2 oraz taryfikator, uwzględniając w szczególności rodzaj wydanej opinii, jej zakres i przedmiot.